

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΜΑΪΟΥ 2022 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: 6**

Διδαγμένο κείμενο

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 982b 12-28

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασιῶν)· ὥστ' εἶπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἀγνοίαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἐτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὄν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκὲν ἐστίν.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΡΗΛΙΟΣ, Τὰ εἰς ἑαυτόν, 4.3

Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν ἀγροικίας καὶ αἰγιαλοὺς καὶ ὄρη, εἴωθας δὲ καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. Ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξόν, ἥς ἂν ὥρας ἐθελήσης, εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. Οὐδαμοῦ γὰρ οὔτε ἡσυχιώτερον οὔτε ἀπραγμονέστερον ἄνθρωπος ἀναχωρεῖ ἢ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, μάλισθ' ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύπας ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν οὐδὲν ἄλλο λέγω ἢ εὐκοσμίαν. Συνεχῶς οὖν δίδου σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν καὶ ἀνανέου σεαυτόν· βραχέα δὲ ἔστω καὶ στοιχειώδη ἃ εὐθὺς ἀπαντήσαντα ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν λύπην ἀποκλύσαι καὶ ἀποπέμψαι σε μὴ δυσχεραίνοντα ἐκείνοις ἐφ' ἃ ἐπανέρχη.

Α. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ

Α1α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5), και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την **επιβεβαιώνουν** (μονάδες 5).

1. Οι άνθρωποι αρχικά προβληματίστηκαν για τα φυσικά φαινόμενα.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

2. Η φιλοσοφία παραλληλίζεται με τον ελεύθερο άνθρωπο.
3. Ο άνθρωπος απαλλάσσεται από τις έγνοιες, όταν καταφεύγει στον εαυτό του.
 4. Ο άνθρωπος επανέρχεται με λύπη στην καθημερινότητά του μετά τη διαφυγή στον εαυτό του.

(μονάδες 4)

A1β. Να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. «**Μαρτυρεί δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός**»: Πού αναφέρεται ο Αριστοτέλης με την αντωνυμία «**αὐτὸ**»;
2. «**Ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν**»: Πού αναφέρεται η αντωνυμία «**τοῦτο**»;

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

A2. Για ποιο λόγο οι άνθρωποι άρχισαν να φιλοσοφούν; Ποια ανάγκη ικανοποιεί η φιλοσοφία, κατά τον Αριστοτέλη;

Μονάδες 10

A3. Ο Μάρκος Αυρήλιος στο κείμενό του κάνει ευρεία χρήση του β΄ ενικού προσώπου. Κάνοντας αναφορά στα σημεία που το χρησιμοποιεί να εξηγήσετε τι πετυχαίνει με αυτό τον τρόπο.

Μονάδες 10

A4. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

1. Όταν ο Αριστοτέλης ήταν δεκαεπτά ετών, ο πατέρας του, Νικόμαχος, τον έστειλε στην Αθήνα για να σπουδάσει.
2. Αρχικά η διαίρεση της ψυχής από τον Αριστοτέλη ήταν διμερής και στη συνέχεια έγινε τριμερής.
3. Το μέρος που μετέχει και του άλογου και του λόγον ἔχοντος μέρους της ψυχής (επιθυμητικών) έχει σχέση με τις ηθικές αρετές, με τις αρετές που περιγράφουν το χαρακτήρα του ανθρώπου.
4. Ο Αριστοτέλης ορίζει την εὐδαιμονία ως εξής: «ή εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς κατάστασις κατ' ἀρετὴν τελείαν».
5. Ο Αριστοτέλης κατέληξε να διακρίνει τις αρετές σε ηθικές και ψυχικές.

Μονάδες 10

A5α. Να δώσετε για κάθε θέμα του ρήματος «έχει» ένα παράγωγο (απλό ή σύνθετο) στα νέα ελληνικά: **εχ-, σχ-, οχ-, -ούχος, -ουχία, ωχ-,** (μονάδες 6)

A5β. Με ποιες λέξεις του πρώτου κειμένου (Μετά τὰ φυσικά) έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις της νέα ελληνικής: **εξιτήριο, γνωστός, ιστορικός, ναύαρχος.** (μονάδες 4)

Μονάδες 10

A6.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ποιος είναι ο ελεύθερος άνθρωπος; Ποιος μπορεί και αξίζει να λέγεται ελεύθερος; Όσο κι αν το ερώτημα τούτο φαίνεται απλό, η απάντηση δεν είναι καθόλου εύκολη. Ας επιχειρήσουμε να πλησιάσουμε το θέμα. Θα αποζημιωθούμε για τον κόπο μας.

Κατά τον κλασικό ορισμό, ελεύθερος είναι ο άνθρωπος «ο έχων ιδίαν βούλησιν». Αυτός που διαθέτει τον εαυτό του, ρυθμίζει τη ζωή του, παίρνει και εκτελεί τις αποφάσεις του κατά τη δική του κρίση, σύμφωνα με τις επιθυμίες, τις επιδιώξεις, τα συμφέροντα του.

Πόσοι όμως και ποιοι είναι με το νόημα τούτο πραγματικά ελεύθεροι; Είναι ελεύθερος, ή έως ποιο βαθμό είναι ελεύθερος ο άνθρωπος που διαθέτει άφθονα οικονομικά μέσα για τα θελήματά του, ακόμη και στις κοινωνίες σαν τις δικές μας σήμερα, όπου όλα τα αγοράζει κανείς με το χρήμα; Εχθρός της ελευθερίας είναι η εξάρτηση και τόσο βαρύτερη γίνεται η εξάρτηση του ανθρώπου όσο πολλαπλασιάζονται οι ανάγκες του. Επομένως, αλλού πρέπει να αναζητήσουμε το μέτρο και την εγγύηση της ελευθερίας ενός ατόμου και όχι στους πόρους του. Με αυτήν την αντίληψη ο δούλος Επίκτητος, ο αρχαίος στωικός, έλεγε ότι όχι αυτός αλλά ο κύριος του είναι δούλος, γιατί έχει τόσες και τέτοιες ανάγκες που είναι αδύνατο να τις ικανοποιήσει, ενώ αυτός έχει απαλλαγεί σε τέτοιο βαθμό από τις δικές του, ώστε δε χρειάζεται τίποτα περισσότερο από όσα του αρκούν, για να ζήσει απερίσπαστος και ευτυχής.

Με την παρατήρηση αυτή το ζήτημά μας παίρνει άλλη τροπή: μήπως πάνω από την πολιτική και τη νομική βρίσκεται η ψυχολογική ελευθερία, και χειρότερη μορφή δουλείας είναι η δουλεία της ψυχής, η αιχμαλωσία της από τις τυραννικές ανάγκες, που μεταβάλλει τον άνθρωπο σε ανδράποδο; Οι αρχαίοι σοφοί (όχι μόνο οι Έλληνες) πραγματικά ελεύθερο θεωρούσαν τον αυτάρκη άνθρωπο. Και συμβούλευαν τον απλό και λιτό βίο, που δε μας επιβάλλει πιεστικές εξαρτήσεις.

Ε. Π. Παπανούτσου

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Ποτε μπορεί ο άνθρωπος να είναι «ελεύθερος» από οποιουδήποτε περιορισμούς, σύμφωνα με τα κείμενα αναφοράς που σας δίνονται και το παραπάνω παράλληλο κείμενο;

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, Κατὰ Μειδίου, 190-192

Ο Δημοσθένης κατηγορεί τον Μειδία, έναν πάμπλουτο αλλά άξεστο, προκλητικό και επιδειξιμανή πολιτικάντη, ο οποίος με την αλαζονεία του είχε προκαλέσει την απέχθεια πολλών πολιτών, αλλά κατάφερνε να μένει ατιμώρητος.

Ἔτι τοίνυν οὐδὲ εἷς ἐστὶν ὅστις ἐμοὶ τῶν λεγόντων συναγωνίζεται. Καὶ οὐδενὶ μέμφομαι· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς οὐδενὸς εἵνεκα τούτων οὐδὲν ἐν ὑμῖν πώποτ' εἶπον, ἀλλ' ἀπλῶς κατ' ἐμαυτὸν ἔγνω καὶ λέγειν καὶ πράττειν ὅ τι ἂν συμφέρειν ὑμῖν ἠγῶμαι. Ἀλλὰ τούτῳ πάντας αὐτίκα δὴ μάλα συνεξεταζομένους τοὺς ῥήτορας ὄψεσθ' ἐφεξῆς. Καίτοι πῶς ἐστὶ δίκαιον, τοῦνομα μὲν τοῦθ' ὡς ὄνειδος προφέρειν ἐμοί, διὰ τούτων δ' αὐτὸν τῶν ἀνδρῶν ἀξιοῦν σωθῆναι;

Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τὰ τοιαῦτ' ἐρεῖ, ὡς ἐσκεμμένα καὶ παρεσκευασμένα πάντα λέγω νῦν. Ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημί καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθεῖην, καὶ μεμελετηκέναι γ' ὡς ἐνῆν μάλιστ' ἐμοί· καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθῶν καὶ πάσχων ἠμέλουν ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον πρὸς ὑμᾶς· γεγραφέναι μέντοι μοι τὸν λόγον Μειδίαν· ὁ γὰρ τὰ ἔργα παρεσχηκῶς περὶ ὧν εἰσιν οἱ λόγοι δικαιοτάτ' ἂν ταύτην ἔχοι τὴν αἰτίαν, οὐχ ὁ ἐσκεμμένος οὐδ' ὁ μεριμνήσας τὰ δίκαια λέγειν νῦν. Ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο ποιῶν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ· Μειδίαν μέντοι μηδὲν ἐσκέφθαι πώποτ' ἐν παντὶ τῷ βίῳ δίκαιον εἰκός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ κατὰ μικρὸν ἐπήει τὰ τοιαῦτ' αὐτῷ σκοπεῖν, οὐκ ἂν τοσοῦτον διημάρτανε τοῦ πράγματος.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

συναγωνίζομαι: συμπολεμῶ, συμμετέχω σε αγώνα, συμμαχῶ

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- B1.** Να γράψετε στο τετράδιο σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «**Τάχα τοίνυν ἴσως · γεγραφέναι μέντοι μοι τὸν λόγον Μειδίαν·**»

Μονάδες 10

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

B2. Ποια στάση κρατούν οι υπόλοιποι ρήτορες απέναντι στον Δημοσθένη γι' αυτή τη δίκη και τι κατηγορίες πιστεύει πως θα του προσάψει ο Μειδίας;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε τον τύπο που ζητείται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς και ονοματικούς τύπους:
άπλως: να γράψετε τον υπερθετικό βαθμό του επιρρήματος
ούδενος: γενική ενικού θηλυκού γένους
τούς ρήτορας: κλητική ενικού
πάντας: γενική πληθυντικού ουδετέρου γένους
ἄθλιος: να γραφεί το θηλυκό γένος του επιθέτου, στην ίδια πτώση και στον ίδιο αριθμό
φημί: β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα
έσκέφθαι: β' ενικό πρόσωπο οριστικής στο χρόνο και στη φωνή που βρίσκεται
παρεσχηκῶς: γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής αορίστου στη μέση φωνή
ὁμολογῶ: α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής
ἀρνηθείην: ονομαστική ενικού μετοχής ουδετέρου, στο χρόνο που βρίσκεται

Μονάδες 10

B4α. Να γίνει πλήρης συντακτική ανάλυση των υπογραμμισμένων όρων του κειμένου: τοιαῦτα, περὶ τούτων, Μειδίαν. (μονάδες 3)

B4β. Στο απόσπασμα «Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τὰ τοιαῦτ' ἐρεῖ, ὡς ἐσκεμμένα καὶ παρεσκευασμένα πάντα λέγω νῦν.» να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ. (μονάδες 2)

B4γ. Στο παρακάτω απόσπασμα να βρεθεί (μονάδα 0,5) και να αναλυθεί η μετοχή σε αντίστοιχη πρόταση (μονάδες 1,5): «ἔτι τοίνυν οὐδὲ εἷς ἐστὶν ὅστις ἐμοὶ τῶν λεγόντων συναγωνίζεται.» (μονάδες 2)

B4δ. Στο παρακάτω απόσπασμα να βρεθεί (μονάδα 1) και να αναγνωριστεί το είδος του υποθετικού λόγου (μονάδες 2): «καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων ἡμέλουν ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον πρὸς ὑμᾶς.» (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**